

Posudek na diplomovou práci

Název práce: Změny v přístupu k výuce u učitelů v době pandemie COVID19
Changes in teachers' attitude towards the education process during
the COVID19 pandemic

Autorka práce: Bc. Barbora Petrovická

Vedoucí práce: doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Autorkou předložené diplomové práce je studentka učitelského programu všeobecně vzdělávacích předmětů pro 2. st. ZŠ a SŠ, se zaměřením na český jazyk a základy společenských věd. Kromě toho je již učitelkou na střední škole. Pandemii COVID-19 tak měla možnost bezprostředně poznat v praxi. Téma bylo motivováno výzkumným uchopením přístupů učitelů k distanční výuce, kterou osobně zažívala a sdílela se svými kolegy a zejména na dopady distanční výuky na profesní zdatnost i psychiku učitelů.

Práce působí příznivým dojmem, je čtivá, s dobrou stylistikou a bez věcných nebo jazykových chyb. Autorka splnila požadavky, které se kladou na diplomové práce (rozsah, struktura, práce s literaturou, součásti práce a její členění). Je tradičně rozdělena na teoretickou a praktickou část. Oceňuji, že před vlastní realizací výzkumu provedla rešeršní studii tak, aby neopakovala témata již realizovaná – studií dopadů pandemie COVID-19 ve výchovně-vzdělávacím procesu, a to jak na učitele, tak na děti či jejich rodiny. Z tohoto titulu si také zvolila cílovou skupinu učitelů středních odborných škol, tedy skupinu, která zatím příliš v centru pozornosti nebyla

Cílem práce bylo zmapovat, jaké změny nastaly u učitelů v průběhu distanční výuky, tedy v nové vzdělávací situaci. Autorka se o toto zajímá z profesního i psychologického pohledu – ve vztahu k osobnosti učitele, ale i dalším charakteristikám (motivace, stres, aj.). Tomu odpovídají i kapitoly teoretické části práce. Je jich celkem pět, s dílčími podkapitolami – učitel a jeho osobnost; duševní zdraví, psychohygienické aspekty, stres, vyhoření; motivace; profesní rozvoj. Samostatnou kapitolu věnuje i distanční výuce. Tento encyklopedický charakter práce chápu, vychází z potřeby autorky zorientovat se v pojmech, se kterými posléze pracuje v praktické části. Dále však byly nutné i vzhledem k tématu – všech těchto psychologických aspektů se pandemie dotkla. Oceňuji bohaté množství odkazované literatury i aktuálnost témat, která uchopuje jako předpolí do praktické části.

Praktická část je postavena na rozhovorech, prostřednictvím kterých byly sledovány změny v první a druhé fázi distanční výuky (tj. jaro a podzim 2020) z hlediska přístupů k výuce i dopadů náročné formy vzdělávání na psychiku učitelů. Autorka si také dala za cíl identifikovat přínosy, které učitelé zaznamenali – prvky, které by chtěli uplatňovat v budoucnu. Postupovala kvalitativní metodologií – metodou polostrukturovaného rozhovoru. Vzorek byl tvořen šesti učiteli odborných škol – čtyřmi ženami a dvěma muži, s různou dobou působení na pozici učitele.

Prostřednictvím analýzy rozhovorů autorka identifikovala pět kategorií, které se vztahují k výzkumným otázkám. Jedná se o technickou nepřipravenost pro distanční výuku (počítačová gramotnost, zvládnání nových programů, úskalí streamování, překonávání překážek spojených s technikou) a o nové způsoby výuky (nové metody práce, odlišnosti v hodnocení žáků, redukce učiva); tyto dvě kategorie mají spíše didaktický rozměr. Následovaly již psychologické aspekty nové situace, jako je sociální izolace, kterou učitelé pociťovali, a to nejenom ve vztahu k sobě, ale také k žákům. Učitelé také reflektovali afektivní těžkosti, způsobené distanční výukou a izolací, ale i sociální opory, které jim pomáhaly náročnou situaci zvládnout. Došlo však také na percepci obtíží u žáků, ale také na vnímání sebe sama a hledání způsobů vyrovnávání se se zátěží spojenou se společenskou situací. Učiněn byl i rozbor shod a rozdílů v první a druhé etapě nouzového stavu. Ke konci prezentace dat autorka přehledně předkládá identifikované kategorie v tabulce.

Diskuse, která je prezentována na stranách 75–77, je vztažena jak k pozitivním, tak negativním aspektům prožité situace, ale také ve vztahu k jiným realizovaným šetřením (komparace s literaturou). Za alarmující je možné považovat malou míru podpory, kterou účastníci pociťovali v kolektivech škol, což může být základní prvek pro zvládnání zátěže. Na druhou stranu byly identifikovány i pozitivní aspekty – prosím diplomantku, aby při prezentaci svého projektu shrnula právě zjištěná pozitiva i negativa a aby nezapomněla v souhrnu zmínit i odpovědi na výzkumné otázky (je to součást závěru práce).

Dále prosím, aby se autorka vyslovila k výzkumné situaci, kdy pracovala s kolegy, se kterými se již znala. Dotazuji se, zda může identifikovat přínosy této situace, ale také, zda jí tím vznikly nějaké limity, a případně jak s nimi pracovala, aby se příliš nepromítly do výsledků práce.

Práce odpovídá kritériím kladeným na diplomové práce na katedře psychologie – pro studenty učitelských programů. Doporučuji ji proto k obhajobě. Potvrzuji, že jsem neshledala problém s plagiováním (shoda s jinými dokumenty méně než 5 %, většinou se jedná o literaturu).

V Praze dne 11. 1. 2022

doc. Dr. Anna Kucharská, Ph.D.

Vedoucí práce